

A LCHYMISTOVA DCERA

Příběh Edwarda Kelleyho a jeho nevlastní dcery Vestonie

Napsal: Mgr. Jiří Šlajsa

Kresba: Mgr. Katrin Buttig

Vydalo: Oblastní muzeum a galerie v Mostě 2024
s podporou statutárního města Mostu

Tisk: Tiskárna K & B, s.r.o.

most

Oblastní muzeum
a galerie v Mostě

Vestonie se narodila 23. října 1581 na západě hrabství Oxfordshire v Anglii. Její otec John Francis byl šlechtic z rodu Westonů z Ockhamu. Její matka Jane však pocházela z chudé rodiny. Jméno dostala po své matce a anglické královně Alžbětě – Jane Elisabeth Weston.

Alžbětín otec však zemřel krátce po jejím narození. Matka tak zůstala s dětmi zcela bez prostředků...

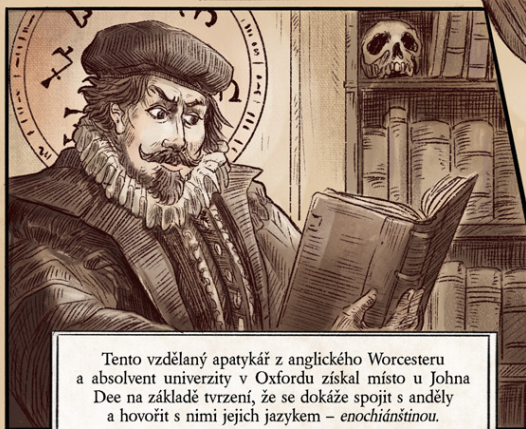
HUZZAH!

POŽEHNANÍ
NOVOMANŽELÉ!

AŽ ŽIJÍ
ŠTĚSTNĚ!

...proto brzy uzavřela sňatek nový. Jejím druhým manželem se stal Edward Kelley působící tehdy jako asistent a u věhlasného anglického učenice Johna Dee.

POČKEJTE
AŽ UVIDÍTE LASKIHO
VOUS, PŘÍTELI!

Tento vzdělaný apatykár z anglického Worcesteru a absolvent univerzity v Oxfordu získal místo u Johna Dee na základě tvrzení, že se dokáže spojit s anděly a hovořit s nimi jejich jazykem – enochiánštinou.

Koncem září 1583 opustila dvouletá Alžběta Anglii, aby se do ní již nikdy nevrátila. Doktor Dee společně s celou svojí rodinou a Edwardem Kelleyem přijal pozvání polského magnáta Albrechta Laskiho a odcestoval do Krakova.

Ale ani v Krakově malá Alžběta dlouho nepobyla. Již v létě 1584 se Dee a Kelley vydali z Polska do Čech na dvůr krále a císaře Rudolfa II.

HMM...

עגלבער
טלמלך אגלעך
יבנה ל אגלעך
לך בלעך

POSELSTVÍ
ANDĚLŮ NECHŤ
JE VYSLYŠENO!

TAK PRAVÍ
ANDĚLÉ!

Rudolf II. jevil původně o oba Angličany velký zájem, ale nevydařená seance, v níž byl císař „anděly“ kárán a vyzván k pokorě, na něj zapůsobila negativně.

Nepřízeň císaře i katolické šlechty způsobila, že na jaře 1586 byl doktor Dee s Kellym vypovězen nejen z Prahy, ale i z Českého království.

PRAGA
DRESDEN

TO SE NEPOVEDLO...

PŘÍŠTĚ
MUSÍME LÉPE
VÁŽIT NAŠE SLOVA.

VÍTEJTE
VÁŽENÍ
MÁGOVÉ!

Nucený pobyt v Sasku však netrval dlouho. Dee a Kelley získali nového bohatého a vlivného podporovatele, nejvyššího purkrabího Viléma z Rožmberka. Angličané tak nově zamířili do jihočeské Třeboně.

Edwardu Kelleymu se v Třeboni dařilo. Vilem pro své hosty vyhradil celé jedno křídlo zámku a oba Angličany štedře obdarovával penězi. Kelley se zde sice také zabýval „komunikací s anděly“, ale mnohem více se začal věnovat alchymii.

Časem Kelley zatlčil Johna Dee do pozadí a sám se stal vůdčí osobností celé dvojce. Doktor Dee se proto v roce 1589 rozhodl pro návrat do Anglie.

KAM
MÁTE
NAMÍŘENO,
PANE?

DO
LONDÝNA...

Třeboňský pobyt byl pro malou Alžbětu hlavním podnětem k její pozdější literární kariéře. Malá Alžběta se zde stýkala s celým okruhem vzdělanců působících na dvoře uměnímilovného Viléma z Rožmberka. Dva z nich však určili její další osud. Prvním byl její učitel John Hammond, druhým významný anglický básník sir Edward Dyer.

JAK
SE VÁM
VLASTNĚ
LÍBÍ V SÍDLĚ
ROŽMBERKŮ?

VELICE!
MAM MNOHO
PROSTORU
PRO SVÁ
BÁDÁNÍ.

A MALÁ
ALŽBĚTA?

JAK VIDÍTE,
NAŠLA ZALÍBENÍ
V MÝCH KNIHÁCH.
STÁVÁ SE Z NI VELICE
SECTĚLA MLADÁ
DÁMA!

Rožmberská léta 1589–1590 byla Kelleyho nejzářnější. Vilém jej začal odměňovat nejen penězi, ale i pozemky a vlastním panstvím. Kelley se stal majitelem dědičných statků Libeř a Nová Libeň.

Část statků se nacházela v okolí Jílového a Kelley přímo ve městě zakoupil několik nemovitostí. S Vilémovou podporou se tak pustil do tradiční výroby zlata, do jeho těžby.

MŮŽETE
HLEDAT V TĚTO
OBLASTI?

ZKUSÍME
TO, PANE.

Na základě svého tvrzení, že je potomkem starého irského klanu O'Kelleyů, byl císařem povýšen do šlechtického stavu. Získal přídomek z Imany podle starého irského království O'Kelleyů v Uí Maine.

Vilém z Rožmberka Kelleyho často „zapůjčoval“ císaři Rudolfovy do Prahy, aby dohlížel na jeho alchymisty.

VOILÁ!

UŽ TO
VYPADÁ VELICE
NADĚJNĚ!

JSEM
RÁD, ŽE JSTE
ZPÁTKY V PRAZE,
KELLEY!

MÁTE
V PLÁNU
JEŠTE
NĚJAKÉ
SEANCE?

UŽ NE,
VĚNUJI
SE VÍCE
ALCHYMII.

Léta úspěchů však vystřídal nečekáný
tvrdý pad. Dne 30. dubna 1591 přišla
císařská garda s rozkazem Kelleyho
zatknout. Kelley se pokusil uprchnout
zpět k Vilému z Rožmberka, ale 2. května
byl na útěku v Soběslavi zatčen.

Důvod jeho zatčení je dodnes nejasný. Snad jím
byly dluhy z těžby v Jílovém či nenávisť, kterou ke
Kelleymu choval Jiří Popel z Lobkovic, jeden
z nejmocnějších mužů v království.

ZATRACENĚ...

Na Křivoklátu byl bez soudu
vězněn až do roku 1693.

Císař mezi tím dočasně zabavil statek
Nová Líběň i ostatní majetky a na
Kelleyho rodinu, včetně malé Alžběty,
bylo uloženo domácí vězení.

V roce 1593 byl Edward Kelley z vězení propuštěn a císař mu navrátil i zabavený majetek. Dluhy z těžby zlata však za dobu věznění přerostly únosnou mez.

TATÍNKU!

TOLIK
JSME SE
S MAMINKOU
STRACHOVALLY!

UŽ BUDE
ZASE DOBRĚ...

POČKEJTE
NA MĚ!

POZOR
NA ŠCHODY,
ALŽBĚTKO!

Kelley tak byl nucen podat své pražské domy a sám se s rodinou přestěhoval do pronajatého domu na Jánském vršku na Malé Straně.

Zde se stále snažil jako
věhlasný alchymista vrátit
do císařovy přízně.

Dluhy však narůstaly dále, a tak byl
1. listopadu 1596 vydán druhý rozkaz k jeho zatčení.

KELLEY!

ANI
HNOUT!

...HROM ABY
DO TOHO.

JSŤE
ZATČEN,
ŠARLATÁNE!

Edward Kelley byl následně odvezen do vězení pro dlužníky na mosteckém hradě. Císař se také rozhodl prodat velkou část Kelleyho majetku na uhrazení dlužných pohledávek.

Do Mostu následovala alchymistu i jeho rodina. Jane si ve městě pronajala dům a usadila se zde i s mladou Alžbětou.

LÍBILA SE VÁM
TA KNIHA, CO JSEM
VÁM POSLEDNĚ
ZAPŮJČIL?

Pro tu znamenalo přestěhování i setkání se starým přítelem. V Mostě v té době působil její bývalý domácí učitel John Hammond – Hammonius. Alžběta tak obnovila staré přátelství a také zde prohloubila své vzdělání.

ANO
MOC!

A SLYŠELA
JSEM, ŽE MÁ
POKRAČOVÁNÍ.

I ve vězení se Edward marně snažil vrátit do císařovy přízně. Sepsal zde několik alchymistických traktátů, z nichž některé věnoval přímo císaři Rudolfovi.

...A TENTO BUDE
O KAMENI MUDRCŮ.

Dne 1. listopadu 1597 se Edward Kelley pokusil za asistence své manželky a bratra o útěk. Využil hradního převětu ke slanění do příkopu, ale zřítel se a zlomil si nohu.

Zlomenina a beznaděj z nepodařeného útěku jej nakonec přivedly k rozhodnutí spáchat sebevraždu. Zemřel po požití jedu za přítomnosti své rodiny.

JAU,
K ČERTU!

Alžbětu otcimova smrt naprosto zdrtila. Mladá dívka Alžběta se tak změnila v renesanční Vestonii.

Jane a Alžběta i po Kelleyho smrti nadále zůstávaly v Mostě. Rodina byla úplně bez prostředků. Edwardův majetek byl zabaven, o jilovské majetky byla vedena soudní pře, pražské domy prodané.

Pomoc Vestonii nakonec poskytl mostecký rodák, kněz, básník a humanista Jiří Barthold z Breitenberka – Pontanus. Právě v jeho pražském domě našla Alžběta s matkou na nějakou dobu nové útočiště.

PŘEMÝŠLELA
JSEM, ŽE ZKUSÍM
PSÁT JAKO MŮJ
OTEC...

A CO POEZIE?
NESEDLA BY
VÁM VÍC?

Nakonec se však uchýlila pod ochranu Jindřicha Domináčka z Písnice. Ten byl strýcem Alžbětiny tety a vykonával funkci místokancléře Českého království. V jeho paláci našla Alžběta a její matka Jane svůj nový domov.

ALŽBĚTO!
TY JSI VYSPĚLA
DO KRÁSY!

POJĎTE
DÁL, DRAŽÍ!

JE NÁM VELKOU
CTÍ SE S VÁMI
KONEČNĚ VIDĚT,
VESTONIE!

JSTE NÁM
VELKOU
INSPIRACÍ!

KDY SVĚ
BÁSNĚ VYDÁTE,
VESTONIE?

Alžběta již v té době začíná pod humanistickým jménem Vestonia rozesílat své první latinské básně. Ty jsou určeny hlavně mocným mužům Českého království a básnička v nich často hledá podporu či přímluvu pro znovuzískání zabaveného majetku.

Alžběta se v Praze stýkala s předními humanisty Českého království. Mezi její přátele a podporovatele patřili básníci Julius Caesar Scaliger, Paulus Melissus, Jiří Carolides z Karlsperka, filozof Justus Lipsius, rektor pražské univerzity Jan Campanus Vodňanský, skladatel Philippe de Monte či dvorní kapelník Mikuláš Maius.

První soubor Vestoniních básní, *Poemata*, vyšel tiskem v roce 1602. Druhé souborné dílo, *Parthenicon*, v roce 1610.

ZDE
JE VÁŠE
KNIHA,
MADAM.

ACH
DĚKUJI!

V roce 1600 zemřel na studiích Alžbětin bratr Jan František Weston. Jeho smrt Alžbětu silně zasáhla. Stejnou ranou byla v roce 1606 i smrt její matky Jane.

V roce 1602 se Alžběta provdala za právníka a diplomata Johanna Leona z Eisenachu.

V manželství s Johannem se narodilo sedm dětí, jen tři se však dožily dospělosti. Alžběta se sice poezie nevzdala, ale času jí na ni již tolik nezbývalo.

Alžběta Johana Westonová – Vestonie byla první naší ženou literátkou a je dodnes nejvýznamnější autorkou novolatinské poezie ve střední Evropě. Svými současníky byla nazývána desátou múzou či novou Sappfó.

SLÁVA!

NAŠE
SKVĚLÁ
SAPPFÓ!

BUĎTE
ŠTĚSTNÍ!

Vestonie zemřela ve svých třiceti letech dne 23. listopadu roku 1612. Osudné jí byly komplikace po sedmém porodu. Johann Leon z Eisenachu ji nechal pohřbit v malostranském klášteře obutých augustiniánů. Její náhrobek, ozdobený erbem rodu Westonů, můžete vidět v ambitu kláštera dodnes.